

КОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПИТАНЬ-ПЕРЕПИТІВ: ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ

Увага лінгвістів до комунікативного та когнітивного аспектів при вивченні діалогічного дискурсу актуалізує розгляд впливу психічних процесів на реалізацію мовних та мовленнєвих одиниць. Метою статті є аналіз когнітивних особливостей функціонування питань-перепитів, зокрема вербалізованої дії психічних процесів, з використанням методів когнітивного, контекстуального та дискурс-аналізу на матеріалі англійської художньої прози ХХ–ХХІ ст., а також англійських кінофільмів. Питання-перепит розглядається як мовний індикатор дії психічних процесів, що пов'язані зі сприйняттям та обробкою висловлення співрозмовника. З'ясовано особливості питань-перепитів під дією процесів відчуття, сприйняття, мислення, різних видів пам'яті, а також вплив уваги на перебіг інших психічних процесів.

Ключові слова: питання-перепит; психічні процеси; відчуття; сприйняття; мислення; пам'ять; увага; діалогічний дискурс.

Вивчення діалогічного дискурсу як первинної форми комунікації передбачає звернення до його інтеракційного та інформаційного/когнітивного аспектів [11, с. 91–93]. Недоступність психічних процесів безпосередньому сприйняттю актуалізує аналіз мовних засобів, що пов'язані з їх дією [20, с. 5–8], і, зокрема, питань перепитів – «реактивно-ініціативних питальних висловлень раціонально-логічного чи емоційного характеру, які можуть повністю або частково повторювати попередню репліку в дослівному чи перифразованому вигляді й пов'язані з нею семантично та/або структурно» [3, с. 246].

Метою статті є аналіз когнітивних особливостей функціонування питань-перепитів, зокрема вербалізованої дії психічних процесів, із залученням методів когнітивного, контекстуального та дискурс-аналізу на матеріалі англійської художньої прози ХХ–ХХІ ст., а також англійських кінофільмів та серіалів.

Когніція (пізнання) визначається як «психічна діяльність, пов'язана з отриманням, зберіганням, відтворенням і використанням знань», і охоплює психічні процеси відчуття, сприйняття, мислення, пам'яті та уваги [17, с. 283]. Оскільки **сприйняття** мовлення супроводжується створенням ментальної моделі [12, с. 588], а питання-перепити, на нашу думку, слугують засобом її деталізації в діалогічному дискурсі, доцільним видається аналіз питань-перепитів як мовних маркерів когнітивної діяльності мовця (Б) при сприйнятті висловлення співрозмовника (А).

Процес **відчуття** пов'язаний з передаванням сенсорної інформації від органів чуття до мозку у вигляді нервових імпульсів, у той час як **сприйняття** передбачає «вдбір, організацію та інтерпретацію сенсорної інформації в значущі моделі» [17, с. 126]. У випадку усної комунікації труднощі на рівні відчуття пов'язані з погіршенням / втратою слуху:

(1) Chief Inspector Morse rings the bell. Mrs. Rawlinson: *Who is it?*

Chief Inspector Morse: *Chief Inspector Morse. CID.*

Mrs. Rawlinson: **Who?** Chief Inspector Morse (*louder*): *Inspector Morse. Oxford CID.* Mrs. Rawlinson: *I'll press the buzzer. (Buzzer)* Chief Inspector Morse: *Hello. Mrs Rawlinson?* Mrs. Rawlinson: *Yes, I'm afraid I didn't quite catch your name. That silly contraption.* Chief Inspector Morse: *Morse. Inspector Morse* [22].

У наведеній комунікативній ситуації Місіс Ролінсон просить інспектора Морса відреконструюватися знову, оскільки вона погано чує і має користуватися слуховим апаратом.

Труднощі на рівні **сприйняття** пов'язані з неправильною інтерпретацією повідомлення (яка створюється на основі сенсорної інформації та контексту [4, с. 36–37]):

(2) *Patti Randall and Zeke Kelso are trying to get DC's paw prints in the bathroom. Someone's knocking on the door.* Patti Randall: *Oh, Canoe!*

Zeke Kelso: **Can I what?** Patti Randall: *No, Canoe is a friend of mine. I promised to go with him to the beach today* [24].

У фрагменті дискурсу (2) нерозуміння спричинене звуковою подібністю між ім'ям незнайомої людини й проханням допомогти (*Oh, can you...*), причому останній варіант інтерпретації видається Зіку Келсоу, співробітнику ФБР, цілком прийнятним у контексті кооперативної взаємодії та спільної мети – отримання відбитків лап kota Петті, який чинить опір, для проведення розслідування.

Процес **мислення** в широкому розумінні – це використання й психічна обробка інформації; його основними складовими є психічні образи, поняття й мова [17, с. 284]. За даними аналізу фактичного матеріалу питання-перепити використовуються під час обмірковування проблемної ситуації (приклад (3)) для отримання часу та уникнення відповіді:

(3) *The inspector was transfigured with excitement. His native accent rattled like a stick upon railings. «Man,» he cried, «there's not a doubt of it! Barker*

has just marked the window himself. It's a good deal broader than any bootmark. I mind that you said it was a splay-foot, and here's the explanation. But what's the game, Mr. Holmes – what's the game?» «**Ау, what's the game?» my friend repeated thoughtfully.** White Mason chuckled and rubbed his fat hands together in his professional satisfaction. «I said it was a snorter!» he cried. «And a real snorter it is!» [13, с. 878].

Вживання питань-перепитів після паузи (Holmes considered for some little time [14, с. 297]; Holmes brooded for some minutes [13, с. 1097]; He was silent for a minute or two – a frown creasing his forehead [8, с. 20]; She stood there looking at him for some moments in silence. She said at last [8, с. 26]) слугує для уточнення елементів дискурсу співрозмовника, які здаються значущими в процесі розмірковування. Розглянемо фрагмент дискурсу (4).

(4) «It seems natural, does it not? And yet, consider that every Baskerville who goes there meets with an evil fate. I feel sure that if Sir Charles could have spoken with me before his death he would have warned me against bringing this, the last of the old race, and the heir to great wealth, to that deadly place. And yet it cannot be denied that the prosperity of the whole poor, bleak countryside depends upon his presence. All the good work which has been done by Sir Charles will crash to the ground if there is no tenant of the Hall. I fear lest I should be swayed too much by my own obvious interest in the matter, and that is why I bring the case before you and ask for your advice.» **Holmes considered for a little time.** «Put into plain words, the matter is this,» said he. «In your opinion there is a diabolical agency which makes Dartmoor an unsafe abode for a Baskerville – that is your opinion?» «At least I might go the length of saying that there is some evidence that this may be so» [14, с. 30].

Питання-перепит Шерлока Холмса, що має форму перефразування, є певним (проміжним) результатом мисленнєвої обробки висловлення співрозмовника й використовується для перевірки правильності розуміння його комунікативної інтенції.

Пам'ять – це «внутрішнє фіксування або репрезентація минулої події чи досвіду» [17, с. 248]. До процесів пам'яті відносять запам'ятовування, збереження, відтворення та забування [2, с. 119]. **Запам'ятовування** («процес закріплення в пам'яті нового матеріалу» [2, с. 119]) відповідно до наявності мети запам'ятати якусь інформацію, може бути мимовільним/довільним, а відповідно до способу запам'ятовування – механічним/логічним [2, с. 119–120]. **Довільне механічне** запам'ятовування полягає в повторенні/відтворенні матеріалу, «закріпленні зовнішніх зв'язків» [2, с. 120]:

(5) Walter: The tall woman with red hair is your cousin Irene. Annie: You'll recognize her by the disappointed look on her face. Walter: Who's married to Harold, who ran off with his secretary – Annie: But came back because Irene threatened to put the dog to sleep if he didn't. Walter: Your brother Dennis is professor at Johns Hopkins. He's married to er Betsy. Annie: The most competitive woman in the world. Walter: **How on earth am I going to remember all this?** Annie: Oh, well. Walter, you will! [23].

Вальтер має зустрітися з родичами своєї нареченої Енні й дорогою намагається запам'ятати, хто чим займається. Питання-перепит вказує на надмірну

кількість інформації, яку необхідно засвоїти за обмежений період часу.

Роль питань-перепитів у процесі **довільного логічного запам'ятовування** (пов'язаного з мисленням [2, с. 120]) виражається в **систематизації** повідомленого співрозмовником за допомогою підсумовування, умовиводів з використанням фонових знань та вербалізації імпліцитної інформації (що забезпечує перевірку правильності розуміння того, що потрібно долучити до своєї бази знань та переконань).

Процес **збереження** («утримання в пам'яті матеріалу, одержаного в результаті запам'ятовування» [2, с. 121]) тісно пов'язаний з процесом **відтворення** («реконструкцією матеріалу», «який зберігається в пам'яті»), що охоплює впізнавання, власне відтворення, пригадування та згадування [2, с. 121]. Питання-перепит у фрагменті (6) супроводжує процес **впізнавання** при зверненні до знань (попередніх розмов) у довготривалій пам'яті:

(6) Lady Frances: Oh, I think I've got a cutting in my bag. Must have been awfully handsome, this Alex Pritchard. Before he was dead, I mean. Sylvia: Oh, yes, I remember. He looks a bit like Alan Carstairs, I said so at the time. Roger: Oh, by the look at him, I agree. There's no real resemblance, you know. Lady Frances: **Alan Carstairs? I've heard that name before somewhere** [30].

У ситуації (7) питання-перепит пов'язане з **пригадуванням** (пошуком релевантної інформації та встановленням зв'язків між почутим і власним досвідом, знаннями):

(7) Miss Marple: And what about the other person who I didn't see? The young woman who lives with you? Miss Bunner: Phillipa? We call her our lodger. I suppose she is, in a way. Miss Marple: Oh, Phillipa? Miss Bunner: Haymes. Miss Marple: **Haymes? Oh, yes. Really. Yes. I knew a Colonel Haymes in the Indian cavalry. Her father, perhaps?** Miss Bunner: She's Mrs Haymes, a widow. Her husband was killed in Sicily. Or Italy. Miss Marple: Oh, how sad [5].

Аналіз різних варіантів пояснення минулої події супроводжується вживанням питань-перепитів для з'ясування важливих деталей та **стимулювання когнітивної діяльності співрозмовника** (зокрема пригадування й мислення):

(8) «That is so, Mr. Holmes, though the matter is past and done with. We were a family of tin-miners at Redruth, but we sold out our venture to a company, and so retired with enough to keep us. I won't deny that there was some feeling about the division of the money and it stood between us for a time, but it was all forgiven and forgotten, and we were the best of friends together.» **«Looking back at the evening which you spent together, does anything stand out in your memory as throwing any possible light upon the tragedy? Think carefully, Mr. Tregennis, for any clue which can help me.»** «There is nothing at all, sir» [13, с. 786].

Спонування пригадати може набувати більш конкретного характеру, вказуючи на деталі попередніх розмов (So, do you remember what I said, Lewis? [7]), спільного досвіду (Do you remember when we interviewed Simpson? [25]) або подій, де співрозмовник був очевидцем (Do you remember which day last week? [15], Do you remember what time this man arrived? [28]). Процес **забування** також супроводжується вживанням

питань-перепитів, які з'ясовують, що саме необхідно нагадати співрозмовнику (*You don't remember?* [21]), або вказують на забування інформації мовцем:

(9) Lisa: *Forget Mr. Talbot. Listen to him and you'll ruin your life.* Sandy: *But you told me he was right. You said you were taking his advice.* Lisa: **Did I? I don't remember.** Now, where were the boys going? [10].

Окрім сигналу про неможливість згадати свою минулу поведінку, питання-перепит у ситуації (9) є засобом збереження обличчя для Лізи, що дозволяє їй змінити неприємну тему розмови, не образивши подругу.

Поряд з розглядом процесів пам'яті важливо, на нашу думку, з'ясувати зв'язок питань-перепитів з різними видами пам'яті. Відповідно до мети, тривалості зберігання та обсягу інформації виділяють сенсорну, короткочасну та довготривалу пам'ять [17, с. 251]. Сенсорна пам'ять характеризується «відображенням дійсності на рівні рецепторів», більшим обсягом, ніж короткочасна пам'ять, проте меншою тривалістю [2, с. 125]. Слухова інформація зберігається в сенсорній пам'яті $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{2}$ секунди і до 4-х секунд в ехоїчній [17, с. 252] (підвиді сенсорної пам'яті [2, с. 125]). Вияв ехоїчної пам'яті можна спостерігати у наступному прикладі:

(10) Dr Watson: *What have you found, Holmes? It's a watch fob. Looks like a rabbit's foot.* Sherlock Holmes: *No, no, no. It's a chinchilla. Unquestionably chinchilla.* Dr Watson: *Well, rabbit of chinchilla – what does it matter?* Sherlock Holmes: **What?** *No, no. Perhaps it doesn't matter at all, Watson. We'll see* [26].

Питання-перепит Шерлока Холмса є проханням до Доктора Ватсона ще раз повторити свою репліку. У той же час, дія ехоїчної пам'яті дозволяє йому відреагувати, не чекаючи додаткових пояснень лікаря.

Короткочасна (оперативна [17, с. 253–254]) пам'ять «обслуговує розуміння, мислення» [2, с. 125], «вибірково обробляє сенсорну інформацію», забезпечуючи її зберігання та пошук у довготривалій пам'яті [17, с. 254]. **Довготривала** пам'ять (фактично не обмежена за обсягом та часом зберігання інформації [17, с. 254]) може бути декларативною/недекларативною. **Декларативна** пам'ять, що характеризується усвідомленістю, охоплює підсистеми **семантичної** пам'яті (загальні знання, безпосередньо не пов'язані з конкретними минулими подіями [19, с. 255], а також ментальний лексикон) та **епізодичної** пам'яті (особистий досвід). **Недекларативна** пам'ять (неусвідомлені знання) включає процедурні моторні навички та умовні рефлекси [17, с. 254–255]. Подібність елементів у короткочасній та довготривалій пам'яті викликає **резонанс**, внаслідок якого відбувається активація інформації в довготривалій пам'яті [16, с. 174]:

(11) Chief Inspector Japp: *Do you know Major Eustace?*

Laverton West: **Eustace? Eustace?** *Oh, yes, I remember. I met him once at Barbara's, Mrs Allen's. Rather a doubtful type, in my opinion. I said as much to Mrs Allen. He wasn't the sort of man I should have encouraged to come to the house after we were married. Look, I've got to get dressed* [18].

У даному випадку питання-перепити можна розглядати як стимул для пригадування (retrieval cue), що ініціює пошук релевантної інформації в довготривалій епізодичній пам'яті.

Спільною динамічною характеристикою розглянутих пізнавальних процесів є **увага** – «спрямованість і

зосередженість свідомості, що забезпечує підвищення рівня сенсорної, інтелектуальної або рухової активності індивіда» [2, с. 156]. Крім того, увага в дослідженнях з психології розглядається як «необхідна передумова виникнення й розвитку мислення та волі людини, фактор активізації процесів сприйняття й пам'яті» [1, с. 38].

Неуважність на рівні **сприйняття** може бути пов'язана з внутрішньою концентрацією, наприклад, замріяністю [1, с. 20–21]:

(12) Dr. Pomatter: *Hello! Jenna?* Jenna: **What? Hi!** Dr. Pomatter: *Dr. Pomatter: Yeah.* Jenna: *What are you doing here?* Dr. Pomatter: *Oh, my car wouldn't start this morning God knows why. Got to take the bus home* [29].

У ситуації (12) офіціантка Дженна очікує автобус, сидячи на зупинці із заплещеними очима, і уявляє, як виглядатиме її новий пиріг. Питання-перепит вказує на несподіваність репліки лікаря і, в той же час, є виявом ехоїчної пам'яті, що дозволяє Дженні, хоча й запізненням, відреагувати на привітання.

Необхідність **розподілу** уваги між слуховим і зоровим каналами інформації також може стати причиною неуважності [1, с. 29]:

(13) Mrs McCarthy: *I have brought your laundry. A clean cassock.* Father Brown: *Yes.* Mrs McCarthy: *And I've sorted out the mess you left the accounts in.* Father Brown: *No.* Mrs McCarthy: *Oh, they asked if you'd like to be the next Pope.* Father Brown: *Yes.* Mrs McCarthy: *Oh! Father Brown looking up: I'm sorry, er, what were you saying?* Mrs McCarthy: *Oh, nothing important.* Mrs McCarthy looks at the chart on the table that Father Brown has been studying with a magnifying glass: *What's that?* [27].

Увага Отця Брауна спрямована на вивчення схеми, схожої на карту зоряного неба, тому його відповіді на репліки Місіс МакКарті мають автоматизований характер. Попри зовнішню демонстрацію уваги, питання-перепит вказує, що попередній фрагмент розмови фактично не був сприйнятий та усвідомлений, і його необхідно повторити. У відповідь Місіс МакКарті ображається, змінюючи тему розмови. У ситуації (14) питання-перепит вказує на нерозуміння, пов'язане з розподілом і переключенням уваги:

(14) Mrs Easterbrook looking at the newspaper: *Archie? There's going to be a murder!* Colonel Easterbrook reading his newspaper: *Bloody man, Nehru's too clever by half, that's his trouble. Jolly good.* Mrs Easterbrook: *I said there's going to be a murder!* Colonel: *What time?* Mrs Easterbrook: *Seven o'clock this evening.* Colonel: *Short notice. Looks up, pauses, startled: A murder?* [5].

Зосередженість полковника Істербрука на власному повідомленні не дозволяє йому належним чином усвідомити, що говорить дружина. Неуважність при сприйнятті висловлень співрозмовника в діалогічному дискурсі впливає на **спільну основу** учасників спілкування [9, с. 2746] (знання про особу співрозмовника):

(15) Karen: **Bill! This is Eve Harrington.** Bill: *Hi. to Margo: My wonderful junkyard. The mystery and dreams you find in a junkyard.* Margo: *Heaven help me. kisses Bill. I love a psychotic.* Bill getting up and looking at Eve: **Hello. What's your name?** Eve: *Eve, Eve Harrington.* Karen: *You've already met.* Bill: **Huh? Where?** Karen: *Right here, just a minute ago.* Bill: *That's nice* [6].

Зайшовши до вбиральні в театрі, Білл сварить свою подругу Марго за те, що вона досі на готова

проводжати його до аеропорту, і пояснює важливість своєї поїздки до Голівуду. Оскільки налагодження стосунків з Марго для нього важливіше, Білл механічно вітається до Єви у відповідь на репліку Карен і, як наслідок неухважності, забуває про факт знайомства, на що вказують питання-перепити.

Отже, вивчення когнітивного аспекту питань-перепитів зумовлює необхідність з'ясування їх взаємовідношення з психічними процесами. Питання-перепит може розглядатися як мовний індикатор дії психічних процесів, що пов'язані зі сприйняттям та обробкою висловлення співрозмовника. Аналіз фактичного матеріалу показує, що питання-перепити вказують на комунікативні збої на рівні відчуття та сприйняття; супроводжують процес мислення, надаючи мовцеві додатковий час для розмірковувань чи уточнення

важливих деталей, а також представляючи результати розмірковувань у формі умовиводів. Зв'язок з пам'яттю реалізується як на рівні процесів (запам'ятовування, відтворення, забування), так і видів пам'яті (довільної механічної/логічної, сенсорної/короткочасної/довготривалої), а також у формі стимулювання когнітивної діяльності співрозмовника. Процес уваги при функціонуванні питань-перепитів виявляється через неуважність мовця на рівні сприйняття/пам'яті (запам'ятовування), а також через труднощі, пов'язані з розподілом та переключенням уваги. **Перспективним** видається дослідження співвідношення когнітивних факторів (зокрема дії психічних процесів) та соціокультурного контексту в реалізації питань-перепитів у діалогічному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дормашев Ю. Б. Психология внимания / Ю. Б. Дормашев, В. Я. Романов. – М. : Тривола, 1995. – 347 с.
2. Психология : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [Винославська О. В., Бреусенко-Кузнецов О. А., Зливков В. Л. та ін.] ; ред. О. В. Винославська. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005. – 352 с.
3. Стрельченко Н. С. Питання-перепити у термінологічному аспекті / Н. С. Стрельченко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – 2015. – Вип. 138. – С. 243–248.
4. Чейф У. Л. Память и вербализация прошлого опыта / Уоллес Чейф // Новое в зарубежной лингвистике. – 1983. – Вып. 12: Прикладная лингвистика – С. 35–73.
5. A Murder is Announced : [movie] / directed by David Giles. – BBC, 1985. – 153 min.
6. All about Eve : [movie] / directed by Joseph L. Mankiewicz. – Twentieth Century Fox Film Corporation, 1950. – 138 min.
7. Cherubim & Seraphim : [movie] / directed by Danny Boyle. – Zenith Productions, 1992. – 103 min.
8. Christie A. Selected Detective Prose / Agatha Christie. – Moscow : Raduga Publishers, 1989. – 398 p.
9. Clark H. H. Conversation: Linguistic Aspects / Herbert H. Clark // International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences / [edited by N. J. Smelser, P. B. Baltes]. – London : Elsevier, 2001. – P. 2744–2747.
10. Come September : [movie] / directed by Robert Mulligan. – The 7 Pictures Corporation / Raoul Walsh Enterprises, 1961. – 112 min.
11. Dickinson C. Memory and Conversation / Connie Dickinson, T. Givon // Conversation: Cognitive, communicative and social perspectives / [edited by T. Givon]. – Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1997. – P. 91–132.
12. Dijk T. A. van Discourse and knowledge / Teun A. van Dijk // The Routledge Handbook of Discourse Analysis / [edited by J. P. Gee, M. Handford]. – London : Routledge, 2012. – P. 587–603.
13. Doyle A. C. The Case-Book of Sherlock Holmes / Arthur Conan Doyle. – Ware : Wordsworth Editions Limited, 1993. – 1126 p.
14. Doyle A. C. The Return of Sherlock Holmes / Arthur Conan Doyle. – Ware : Wordsworth Editions Limited, 1995. – 309 p.
15. Four and Twenty Blackbirds [movie] / directed by Renny Rye. – Picture Partnership Productions, 1989. – 50 min.
16. Graesser A. C. Discourse Comprehension / Arthur C. Graesser, Keith K. Millis, Rolf A. Zwaan // Annual Review of Psychology. – 1997. – Vol. 48. – P. 163–189.
17. Huffman K. Psychology in action / Karen Huffman. – [10th edition]. – Oxford : John Wiley & Sons, Inc., 2012. – 784 p.
18. Murder in the Mews : [movie] / directed by Edward Bennett. – Picture Partnership Productions, 1989. – 51 min.
19. Nairne J. S. Psychology / James S. Nairne. – [enhanced 5th edition]. – Wadsworth : Cengage Learning, 2011. – 547 p.
20. Nuyts J. Aspects of a cognitive-pragmatic theory of language: on cognition, functionalism, and grammar / Jan Nuyts. – Amsterdam : John Benjamins, 1992. – 399 p.
21. Sabrina : [movie] / directed by Billy Wilder. – Paramount Pictures, 1954. – 113 min.
22. Service of All the Dead : [movie] / directed by Peter Hammond. – Zenith Productions, 1987. – 103 min.
23. Sleepless in Seattle : [movie] / directed by Nora Ephron. – TriStar Pictures, 1993. – 106 min.
24. That Darn Cat : [movie] / directed by Robert Stevenson. – Walt Disney Productions, 1965. – 116 min.
25. The Adventure of the Clapham Cook : [movie] / directed by Edward Bennett. – London Weekend Television / Independent Television, 1989. – 51 min.
26. The Adventures of Sherlock Holmes : [movie] / directed by Roy Alfred L. Werker. – Twentieth Century Fox Film Corporation, 1939. – 85 min.
27. The Grim Reaper : [movie] / directed by Matt Carter. – BBC, 2014. – 44 min.
28. The Mystery of Hunter's Lodge : [movie] / directed by Renny Rye. – Picture Partnership Productions, 1991. – 50 min.
29. Waitress : [movie] / directed by Adrienne Shelly. – Night and Day Pictures, 2007. – 108 min.
30. Why didn't they ask Evans? : [movie] / directed by John Davies, Tony Wharmby. – London Weekend Television, 1980. – 180 min.

Н. С. Стрельченко,

Киевский национальный лингвистический университет, г. Киев, Украина

КОГНИТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ВОПРОСОВ-ПЕРЕСПРОСОВ: ПСИХИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ

Внимание лингвистов к коммуникативному и когнитивному аспектам при изучении диалогического дискурса актуализирует рассмотрение влияния психических процессов на реализацию языковых и речевых единиц. Целью статьи является

анализ когнитивных особенностей функционирования вопросов-переспросов, а именно вербализованного действия психических процессов, с использованием методов когнитивного, контекстуального и дискурс-анализа на материале англоязычной художественной прозы XX–XXI веков, а также англоязычных кинофильмов. Вопрос-переспрос рассматривается как языковой индикатор действия психических процессов, связанных с восприятием и обработкой высказывания собеседника. Определяются особенности вопросов-переспросов под влиянием процессов ощущения, восприятия, мышления, разных видов памяти, а также взаимосвязь внимания и особенностей остальных психических процессов.

Ключевые слова: вопрос-переспрос; психические процессы; ощущение; восприятие; мышление; память; внимание; диалогический дискурс.

N. S. Strelchenko,
Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine

COGNITIVE PECULIARITIES OF ECHO QUESTIONS' FUNCTIONING; MENTAL PROCESSES

The article sets out to investigate cognitive peculiarities of echo questions functioning in conversational discourse, centring on the verbal markers of mental processes that accompany the realization of the former. To this end, cognitive, contextual and discourse analyses are employed drawing on the data from English fiction of the XXth and XXIst centuries and contemporary films. The novelty of the study lies in viewing echo questions as language units indicative of the mental processes which take place while perceiving and processing interlocutor's utterances. The article explores the impact of mental processes such as sensation, perception, thinking, and memory on the functioning of echo questions. It also analyses the dynamic role of attention in conversational discourse. The results may be used in future research establishing the role of mental processes in the functioning of echo questions relative to other contextual (sociocultural) factors.

Keywords: echo question; mental processes; sensation; perception; thinking; memory; attention; conversational discourse.